

Trieste, o la recerca de la identitat de la ciutat-idea

Autoria: Joan Benesiu

Títol: *Trieste. Una ciutat a plec de mapa*

Editorial: Edicions de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 2024

78 pàgines

Una de les maneres freqüents de fer cap a Trieste és des de Venècia, en tren; i una de les motivacions, la curiositat de conèixer una ciutat italiana que no apareix mai al top ten de les ciutats italianes que els turistes han de visitar. Només per això, la idea de descobrir-la ja té un interès afegit, i arrossega l'esperança implícita de no trobar massificacions de forans que busquen captar l'essència del Renaixement, o de la pizza alta o del glamur de la moda del moment. En aquest sentit, la idea de fer cap a Trieste va associada a la d'aventura, i més si un hi arriba amb tren des de Venècia, la ciutat dels somnis, de l'amor, de les llums i de les ombres, després de la qual sembla que no pugui existir cap altra ciutat capaç de sorprendre el visitant.

Aquell que emprèn el viatge amb la intenció de descobrir en Trieste alguna cosa diferent té molt a guanyar. No és segur, però, que torni a casa amb una idea clara del lloc, de l'ambient, del context. Perquè, què és, exactament, Trieste? Una ciutat oberta al mar? Una ciutat de frontera? Una amalgama de cultures? La resposta es sí a les tres preguntes, però amb un sí ens quedem molt curts, perquè també és moltes coses més i, tot i que els que la coneixem en tinguem la intuïció, no és senzill transformar-la en un

pensament diàfan. Ajudaria conèixer-ne la història; el per què de la combinació de les seves cultures germànica, llatina i eslava; la raó d'haver estat bressol de tants artistes i escriptors i terra d'acollida d'altres. Contribuiria a aprofundir en la seva essència preguntar-nos com s'ha pensat a ella mateixa, això és, com ha estat i és representada per la pròpia literatura; com l'han desitjada, construïda, abandonada, al llarg de totes les vicissituds històriques dels últims cent anys i escaig, els seus autors. Un recorregut d'aquesta mena és el que proposa Joan Benesiu a *Trieste: una ciutat a plec de mapa*.

El segon número de la col·lecció *Ciutats per pensar Europa* ens convida a viatjar per la història de la ciutat on Joyce va escriure Dublinesos, una ciutat real “però que només és una altra ciutat contada”, en diu l'autor, de la qual “apareix una ciutat pensada, una ciutat amb mil i una radiacions literàries que són una construcció feta a base d'episodis històrics seriosos, de guerra, de fronteres mòbils, d'una salabor de mar i d'un vent fred que tot ho enfila, la bora, que obliga a col·locar cordes en algunes cantonades perquè els triestins puguin agafar-se a la ciutat i no s'envolen”.

En poc més de setanta pàgines, Benesiu ens ajuda a transitar per la reflexió sobre la triestinitat, que ens du “directament al topos literari, a la ciutat-idea” que contribuirà, de manera decisiva, a la seva definició. El trànsit per aquest tropos porta l'autor a parlar dels escriptors que han pensat i representat la ciutat, sobretot des dels inicis del segle XX, i així reix a teixir un mapa de pèrdues, d'inicis, de mort i d'esperança com un etern retorn, d'inseguretats de l'existència, amb el qual arribem, sense dificultats, a entendre la part més fosca de la triestinitat conformada per la ineptitud per viure, l'alienació, el suïcidi. Un terreny adobat per a un Svevo i també per a la psicoanàlisi, en un moment en què hi ha “a Trieste, potser també a Europa, alguna cosa que s'esforça a desaparèixer, que s'esforça a soterrar-se i deixar que siga una altra vida desconeguda la que ocupa el nostre lloc”.

Però Benesiu no parla només de declivis d'imperis, de guerres a Europa, i d'escriptors nihilistes. També parla de Joyce, de la seva relació amb la ciutat i amb Svevo; de l'ambient dels seus cafès; de Saba i de la seva llibreria; de la Trieste del Territori Lliure; i ens ofereix diferents mapes amb què (re)descobrir aquesta ciutat que sembla que visqui ancorada en la nostàlgia d'allò que no ha estat mai, que s'aferra a allò que sigui que és, per no envolar-se.

Tot i que, potser, el més important no resulti conèixer-la sinó sentir aquesta barreja de tristesa, eufòria, opulència, silenci, memòria, intel·lectualitat, recerca constant d'una identitat del qui ha passat per tantes mans al llarg dels anys que ja no es reconeix. O, potser, la clau és entendre que és aquesta recerca extenuant el que forma la identitat d'una terra de frontera; que el motor del seu ésser és el moviment etern de definir-se. Amb el seu treball, aprofundit de fets històrics i teixit amb els fils de les vides d'aquells que es van preguntar (i es pregunten) pel sentit de la triestinitat, Benesiu deixa que sigui el lector el que decideixi.

Rosa Oliveros Arasa